

УДК 316.354:005.35]:364-78(477)

DOI <https://doi.org/10.32782/humanitas/2026.1.20>

Олег МАСЮК

доктор філософських наук, доцент, професор кафедри філософії, публічного управління та соціальної роботи, Запорізький національний університет, вул. Університетська, 66, м. Запоріжжя, Україна, 69011

ORCID: 0000-0003-3853-5863

Захар ТОВСТИК

аспірант кафедри філософії, публічного управління та соціальної роботи, Запорізький національний університет, вул. Університетська, 66, м. Запоріжжя, Україна, 69011

ORCID: 0009-0006-4091-1003

Бібліографічний опис статті: Масюк, О., Товстик, З. (2026). Потенціал громадської організації як суб'єкта управління системою соціального обслуговування в Україні. *Ввічливість. Humanitas*, 1, 163–168, doi: <https://doi.org/10.32782/humanitas/2026.1.20>

ПОТЕНЦІАЛ ГРОМАДСЬКОЇ ОРГАНІЗАЦІЙ ЯК СУБ'ЄКТА УПРАВЛІННЯ СИСТЕМОЮ СОЦІАЛЬНОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ В УКРАЇНІ

Стаття присвячена дослідженню функціонування громадських організацій в системі соціального обслуговування на управлінському, організаційному та виконавчому рівнях. Метою нашого наукового дослідження є визначення потенціалу громадської організації як суб'єкта управління системою соціального обслуговування в Україні. Методологія дослідження. Під час дослідження використовувався аналіз статистичних даних для визначення актуальних напрямків роботи громадських організацій в системі соціального обслуговування. Також застосовувався метод аналізу документів для роботи з нормативно-правовою базою та планами громадських рад в областях нашої країни. Для систематизації попередніх здобутків інших вчених у цій сфері використовувались загальнонаукові методи дослідження, які сприяли створенню цілісної картини функціонування громадських організацій у процесі надання соціальних послуг. Результати дослідження показують, що громадські організації присутні на управлінському рівні соціальної роботи як формалізовані учасники соціального партнерства – громадські ради. Це дає можливість впливати на соціальну політику органу влади, а також допомагати коригувати її в інтересах громадян. Також, громадські організації представлені в системі соціального обслуговування на рівні самоорганізації та формалізації у вигляді надавача соціальних послуг. Залучення громадського сектору партнерства до соціального обслуговування дає змогу підійти до вирішення складної соціальної проблеми за рамками державної допомоги. Як приклад, денний догляд для молоді з інвалідністю на базі громадських організацій. Крім того, у дослідженні показані основні сфери соціального обслуговування, де представлені громадські організації. Поки вони обмежені нормативними вимогами, а також людським та матеріальним ресурсом цих установ. В якості подальшої дослідницької активності важливо торкнутись питання системної роботи громадських організацій щодо соціальної адвокації та медіації для формування здорового та сталого суспільства.

Ключові слова: громадська організація, соціальне партнерство, надавач та отримувач соціальних послуг, громадська рада, соціальна адвокація.



Oleh MASIUK

Doctor of Philosophical Sciences, Associate Professor, Professor at the Department of Philosophy, Public Administration and Social Work, Zaporizhzhia National University, 66 Universytetska str., Zaporizhzhia, Ukraine, 69011

ORCID: 0000-0003-3853-5863

Zakhar TOVSTYK

Postgraduate Student at the Department of Philosophy, Public Administration and Social Work, Zaporizhzhia National University, 66 Universytetska str., Zaporizhzhia, Ukraine, 69011

ORCID: 0009-0006-4091-1003

To cite this article: Masiuk, O., Tovstyk, Z. (2026). Potensial hromadskoi orhanizatsii yak subiekta upravlinnia systemoiu sotsialnoho obsluhovuvannia v Ukraini [The potential of a public organization as a subject of management of the social service system in Ukraine]. *Vvichlyvist. Humanitas*, 1, 163–168, doi: <https://doi.org/10.32782/humanitas/2026.1.20>

THE POTENTIAL OF PUBLIC ORGANIZATIONS AS ACTORS IN MANAGING THE SOCIAL SERVICE SYSTEM IN UKRAINE

The article is devoted to the study of the functioning of public organizations within the social service system at the managerial, organizational, and executive levels. The purpose of this research is to determine the potential of public organizations as actors in managing the social service system in Ukraine. Research Methodology. The study employed statistical data analysis to identify current areas of activity of public organizations within the social service system. The method of document analysis was also used to examine the regulatory framework and the plans of public councils in the regions of the country. To systematize previous scholarly achievements in this field, general scientific research methods were applied, which contributed to creating a holistic picture of the functioning of public organizations in the process of providing social services. Research Results. The findings indicate that public organizations are present at the managerial level of social work as formalized participants in social partnership—public councils. This enables them to influence the social policy of government bodies and help adjust it in the interests of citizens. In addition, public organizations are represented in the social service system at the level of self-organization and formalization as providers of social services. The involvement of the civil society sector in social service partnerships makes it possible to address complex social problems beyond the framework of state assistance. An example is day care services for youth with disabilities provided by public organizations. Furthermore, the study identifies the main areas of social services in which public organizations operate. At present, their activities are limited by regulatory requirements as well as by human and material resources. As a direction for further research, it is important to address the issue of systematic work of public organizations in social advocacy and mediation aimed at building a healthy and sustainable society.

Key words: public organization, social partnership, providers and recipients of social services, public council, social advocacy.

Актуальність проблеми. Україна поступово переходить від державного управління соціальною роботою до партнерської моделі організації соціальних послуг. Це дозволяє залучати різних юридичних та фізичних осіб до даного виду діяльності.

Доволі довго третій сектор соціального партнерства (неприбуткові організації) в Україні займався переважно каналізацією енергії соціально свідомих громадян. Цими установами цікавилась майже виключно державна податкова інспекція, розглядаючи їх як засіб ухилення від сплати податків.

Ситуація докорінно змінилась у період Революції Гідності та на початку російсько-української війни, коли організації третього сектору стали реальним підґрунтям для сис-

темної соціальної допомоги та підтримки населення країни. Вагому роль тут відіграли не тільки благодійні фонди, а й громадські організації, які розкрили справжній потенціал громадянського суспільства в нашій країні.

Поштовхом для розвитку активності недержавних організацій у соціальній роботі стало прийняття нового Закону України «Про соціальній послуги», який впорядкував статус надавача соціальних послуг та описав межі його варіативності. Особливу роль тут потрібно віддати саме громадським організаціям, які можуть виконувати роботу у сферах соціального управління, соціальної роботи та соціальної адвокації. Така універсальність дає змогу бути їм більш ефективними у недержавній сфері соціального обслуговування.

Якщо попередньо громадські організації суто номінально були представниками третього сектору соціального партнерства та майже не впливати на систему управління соціальною роботою, то зараз вони мають можливість реально змінювати соціальний ландшафт шляхом надання соціальних послуг.

Отже, бачимо велику кількість управлінських та професійних змін, які потребують додаткового осмислення та систематизації в рамках наукової роботи. Тобто, обрана тема має вагомому теоретичну актуальність.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Можливості громадських організацій в системі надання соціальних послуг схематично окреслені чинним законодавством, але наукове осмислення даного суб'єкта управління соціальним обслуговуванням триває.

Одним із головних призначень громадських організацій у соціальній сфері було і залишається інформування та просвіта, що визначило їх вагомий комунікаційний вплив на зазначену систему, що формується. Н. Датченко (2021) аналізує складність реалізації соціального замовлення, особливо у недержавній сфері. В. Карпук (2019) робить акцент у своєму дослідженні на освітній діяльності молодіжних громадських організацій у суспільстві. Н. Левченко, В. Панченко, Н. Коляда (2022) деталізують визначення громадської організації та її типологію у молодіжному суспільному середовищі. Н. Молярчук, О. Кандиба (2025) аналізують роботу громадських організацій в рамках послуги денного догляду за молодими людьми з інвалідністю після вісімнадцяти років. О. Кравченко, Н. Коляда, С. Каштан, І. Молоченко (2020) проводять дослідження досвіду громадських організацій в сфері надання соціальної послуги інклюзивного туризму. Т. Спіріна, М. Лехолетова, Т. Лях (2025) визначають переваги та недоліки роботи громадських організацій у сфері надання гуманітарної допомоги населенню України. Крім того, свій внесок у концептуалізацію використання недержавних організацій в роботі з ветеранами АТО зробила А. Дуля (2023), яка впорядкувала розуміння різних форм соціального обслуговування в цій сфері.

Якщо уважно переглянути наукові публікації за останні роки, то можна побачити, що громадські організації поступово займають все

більшу місце в системі соціального обслуговування. Проте, наявна інформація потребує подальшого узагальнення та осмислення для формування цілісної картини майбутнього щодо даного виду професійної діяльності.

Метою нашого наукового дослідження є визначення потенціалу громадської організації як суб'єкта управління системою соціального обслуговування в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Доповнення соціальної роботи системою соціального обслуговування не було тільки ребрендингом управління соціальною сферою в Україні. Це була зміна парадигми взаємодії «держава – суспільство – громадянин» та спроба змінити життя українців на краще.

Базовим механізмом залучення недержавних надавачів соціальних послуг стало соціальне замовлення. Проте, до сьогодні існують ще певні управлінські складнощі. Н. Датченко свого часу зауважувала: «Нерівність державних та недержавних надавачів є суттєвим бар'єром для розвитку соціального замовлення. Відповідно до Бюджетного Кодексу України, органи місцевого самоврядування можуть фінансувати як публічні (соціальні) послуги, так і окремі соціальні заклади. Маючи можливість вибору, органи місцевої влади надають перевагу фінансуванню саме закладів (найчастіше комунальних), замість фінансування соціальних послуг (Датченко, 2021, с. 436). Ситуація зрушила з місця в процесі розвитку адміністративної реформи в країні, а також зі збільшенням можливості організаціями громадянського суспільства втручатись в управлінські процеси на державному та регіональному рівнях. Згодом система управління соціальним обслуговування отримала двошаровий характер, де як раз громадські організації відіграли вагомому управлінську роль.

Звернемось до першого рівня управління системою соціального обслуговування в нашій країні. В рамках представницької демократії громадські організації можуть впливати на управління системою соціального обслуговування за допомогою участі у громадських радах при виконавчих органах влади.

Громадська рада – це «консультативно-дорадчий орган, який допомагає громадя-

нам брати участь в управлінні державними справами, контролювати діяльність органів виконавчої влади, сприяти врахуванню владою громадської думки» (Громадська рада, 2025). Незважаючи на те, що це тільки дорадчий орган, він може планувати та проводити заходи, спрямовані на розвиток соціальної роботи та соціальної сфери в регіоні або при відповідному органі влади.

Аналіз планів роботи громадських рад за попередні роки на сайтах місцевих органів влади показує, що практично кожна рада має у плановому переліку заходи, які орієнтовані на розвиток політики пам'яті, поширення волонтерства, підтримки громадського здоров'я та просвітництва щодо організації соціальних послуг на рівні регіону (Сторінки громадських рад, 2025). Проте, бажано було б, щоб ці ради займалися не тільки інформаційною, а й адвокатською діяльністю у державно-управлінській сфері, яка б підтримувала найбільш вразливі категорії клієнтів соціальної роботи.

Другий рівень управління системою соціального обслуговування теж представлений активною участю громадських організацій, які вже виступають в якості надавачів послуг. Якщо звернутись до інформаційно-обчислювального центру Міністерства соціальної політики, сім'ї та єдності України, то можна побачити сфери їх найбільшої представленості в даному виді обслуговуючої діяльності (Постачальники соціальних послуг, 2025).

Як висновок, громадські організації орієнтовані на нестационарні соціальні послуги

з пріоритетом на кризове втручання, адаптацію, реабілітацію, роботу із різними видами залежності та матеріальну допомогу. Тобто, громадські організації зазвичай долучаються до мобільних та проблемно орієнтованих форм соціальної роботи, що завжди є вагою опорою для громади та регіону в умовах, в яких перебуває наша країна.

Вагомим управлінським інструментом щодо організації соціального обслуговування під час російсько-української війни стало об'єднання зусиль всіх секторів соціального партнерства для надання гуманітарної допомоги нужденним верствам населення країни. Т. Спіріна та співавтори стверджують: «З метою забезпечення українців гуманітарною допомогою в умовах війни, шляхом об'єднання можливостей, ресурсів держави, бізнесу, громадських організацій, благодійних фондів та волонтерів, на порталі Дія створено онлайн-платформу «Допомога» (Спіріна, Лехолетова, Лях, 2025, с. 229). Отже, натуральна гуманітарна допомога як соціальна послуга стала фундаментом для підтримки українців. До цієї соціальної послуги долучилися і громадські організації як активна частина населення країни.

Партнерська модель управління соціальною роботою дозволяє підтримувати роботу одного сектора за допомогою активності іншого. Ця тенденція знайшла своє відображення і з боку громадських організацій. Аналізуючи їх залучення у надання соціальних послуг молоді з інвалідністю, Н. Малярчук, О. Кандиба зауважують, що профільні гро-

Таблиця 1

Пріоритети громадських організацій у сфері соціального обслуговування

№ п/п	Вид соціальної послуги	Кількість юридичних осіб
1	Інформування	358
2	Консультації	407
3	Консультативний кризовий телефон	105
4	Посередництво	183
5	Представництво інтересів	256
6	Соціальна профілактика	316
7	Соціальний супровід сімей, осіб які перебувають у СЖО	224
8	Соціальний супровід при працевлаштуванні та на робочому місці	117
9	Екстрене (кризове) втручання	176
10	Соціальна адаптація	333
11	Догляд вдома	101
12	Соціальна реабілітація осіб з інтелектуальними та психічними порушеннями	148
13	Соціально-психологічна реабілітація	180
14	Натуральна допомога	257

мадські організації: «...забезпечують розвиткові заняття для молоді з інвалідністю, здійснюють підготовку їх до самостійного життя та включення в суспільство, займаються просвітництвом, працюють над розвитком доступності в громаді, пропагують толерантність та рівність, діляться досвідом як на місцевому, так і на всеукраїнському рівнях. Такі організації накопичили значний досвід щодо роботи з особами з інвалідністю, а також мають потужну мотивацію щодо реалізації реформи деінституціалізації і розвитку соціальних послуг в громаді, зокрема, й послуги денного догляду» (Малярчук, Кандиба, 2025, с. 113). Подібні управлінські партнерства дають можливість враховувати всі аспекти надання соціальної послуги та зробити її більш ефективною та всебічною за рахунок залучення фахівців з установ різних форм власності та спрямування.

Розбіжність теорії та практики на всіх рівнях професійної освіти є вагомим проблемою, яка потребує управлінських рішень і в соціальній роботі. А. Дуля презентує управлінське рішення на основі партнерства для реалізації освітніх послуг в соціальній сфері: «З метою соціальної адаптації та інтеграції жінок, що постраждали внаслідок збройного конфлікту на сході країни, громадська організація «Об'єднання дружин і матерів бійців учасників АТО» реалізувала проєкт із перекваліфікації цієї категорії клієнтів за напрямками ІТ та журналістика. У межах цього проєкту організація співпрацювала з Київським університетом імені Бориса Грінченка. Перекваліфікація жінок учасників АТО/ООС стала складником соціального проєкту «З Києвом і для Києва» (Дуля, 2023, с. 113). Тут громадська організація виступає як координатор та медіатор взаємодії між надавачем та отримувачем послуги, яка має характер освітньої підтримки та реадaptaції.

Українське суспільство переживає складні часи в умовах війни, які посилюються дискримінаційними практиками щодо різних груп населення країни. В окремих випадках ситуація доходить до абсурду, коли дискримінації піддаються військовослужбовці, що стали на захист батьківщини.

Якщо звернутись до первинного призначення громадських організацій, то там можна

побачити профілактику, просвітництво, соціальну адвокацію та медіацію. Якщо перевести спектр уваги дослідників соціальної роботи на післявоєнні часи, то можна з готовністю заявляти, що перед громадськими організаціями в соціальній сфері лежить фундаментальний пласт діяльності щодо профілактики післявоєнних конфліктів у середині країни, формування нової етики суспільної взаємодії та громадсько-правового відстоювання честі та гідності всіх членів суспільства.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Таким чином, підбиваючи підсумки нашого наукового дослідження зауважимо, що громадські організації поступово розширюють свій вплив в управлінні соціальною сферою на рівні громадських рад, а також як надавачі соціальних послуг на основі самоорганізації інтересантів розв'язання актуальних соціальних проблем.

В якості управлінської перспективи для даного виду організацій треба виділити посилення їх інформаційного, політичного та управлінського впливу на розповсюдження практик соціального замовлення. Подібні заходи можуть проводитись як через громадські ради на рівні інформаційних компаній, так і в рамках соціальної адвокації вразливих верств населення на рівні держави та регіону.

Аналіз статистики показав, що громадські організації представлені як надавачі соціальних послуг в актуальних сферах соціальної роботи та намагаються відповідати на актуальні запити суспільства. Найбільші активні в цих організаціях близькі та рідні людей, які потребують соціального обслуговування. На жаль, громадські організації повільно заходять у простір діяльності стаціонарних соціальних служб, які працюють із отримувачами соціальних послуг у своїх приміщеннях. Імовірно така повільність пов'язана з нормативними вимогами до таких видів послуг, а також з обсягом матеріальних ресурсів, необхідних для цього.

Перспектива досліджень у цій сфері. В якості подальшої дослідницької активності важливо торкнутись питання системної роботи громадських організацій щодо профілактики та боротьби з дискримінацією українців, які переживають війну. Окрему увагу треба приділити розвитку соціальної послуги «медіація» для формування здорового та сталого суспільства.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Громадська рада. URL: <https://thedigital.gov.ua/hromadska-rada>
2. Кравченко О.О., Коляда Н.М., Каштан С.М., Молоченко І.А. Громадські організації та спілки осіб з інвалідністю як суб'єкти надання соціальних та реабілітаційних послуг засобами інклюзивного туризму в громаді: монографія. Умань : Візаві, 2020. 200 с.
3. Датченко Н. Бар'єри у застосуванні соціального замовлення в Україні. *Social Work and Education*. 2021. № 8 (4). С. 430–450. <https://doi.org/10.25128/2520-6230.21.4.1>
4. Дуля А. В. Соціальна підтримка недержавними організаціями сімей учасників антитерористичної операції: Дис. ... доктора філософії, спец. 231 Соціальна робота. Київ: Київський університет імені Бориса Грінченка, 2023. 355 с.
5. Карпук В. Громадські організації як фактор формування соціальної компетентності молоді. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: «Педагогіка. Соціальна робота»*. 2019. №2 (45). С. 86–89. <https://doi.org/10.24144/2524-0609.2019.45.86-89>
6. Левченко Н., Панченко В., Коляда Н. (2022). Громадська організація як осередок соціального забезпечення молоді: управлінський аспект. *Ввічливість. Humanitas*. 2022. №4. С. 91–97. <https://doi.org/10.32782/humanitas/2022.4.13>
7. Малирчук Н., Кандиба, О. Особливості запровадження послуги денного догляду для молоді з інвалідністю на базі громадських організацій в Україні. *Ввічливість. Humanitas*. 2025. № 5. С. 110–119. <https://doi.org/10.32782/humanitas/2025.5.13>
8. Постачальники соціальних послуг. URL: <https://www.ioc.gov.ua/en/analytics/nadavachi-sotsialnykh-posluh>
9. Спіріна Т., Лехолетова М., Лях Т. Гуманітарні програми допомоги вразливим групам населення в умовах воєнного часу в Україні. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: «Педагогіка. Соціальна робота»*. 2025. №1 (56). С. 228–233. <https://doi.org/10.24144/2524-0609.2025.56.228-233>
10. Сторінки громадських рад на сайтах органів виконавчої влади. <https://www.kmu.gov.ua/gromadskosti/gromadyanske-suspilstvo-i-vlada/gromadski-radi/storinki-gromadskih-rad-na-sajtah-organiv-vikonavchoyi-vladi>

REFERENCES:

1. Hromadska rada [Public Council]. Retrieved from: <https://thedigital.gov.ua/hromadska-rada>
2. Kravchenko, O. O., Koliada, N. M., Kashtan, S. M., & Molochenko, I. A. (2020). *Hromadski orhanizatsii ta spilky osib z invalidnistiu yak subiekty nadannia sotsialnykh ta reabilitatsiinykh posluh zasobamy inkluzivnoho turizmu v hromadi* [Public organizations and unions of people with disabilities as entities providing social and rehabilitation services through inclusive tourism in the community] (Monograph). Vizavi.
3. Datchenko, N. (2021). Bariery u zastosuvanni sotsialnoho zamovlennia v Ukraini [Barriers to the application of social procurement in Ukraine]. *Social Work and Education*, 8(4), 430–450. <https://doi.org/10.25128/2520-6230.21.4.1>
4. Dulia, A. V. (2023). *Sotsialna pidtrymka nederzhavnymy orhanizatsiiamy simej uchastnykiv antyterorystychnoi operatsii* [Social support by non-governmental organizations for families of participants in the anti-terrorist operation] (Doctoral dissertation, Specialization 231 Social Work). Borys Grinchenko Kyiv University.
5. Karpuk, V. (2019). Hromadski orhanizatsii yak faktor formuvannia sotsialnoi kompetentnosti molodi [Public organizations as a factor in the formation of social competence of youth]. *Scientific Bulletin of Uzhhorod University. Series: «Pedagogy. Social Work»*, 2(45), 86–89. <https://doi.org/10.24144/2524-0609.2019.45.86-89>
6. Levchenko, N., Panchenko, V., & Koliada, N. (2022). Hromadska orhanizatsiia yak osередok sotsialnoho zabezpechennia molodi: upravlinskyi aspekt [Public organization as a center for social security for youth: a managerial aspect]. *Vvichlyvist. Humanitas*, 4, 91–97. <https://doi.org/10.32782/humanitas/2022.4.13>
7. Maliarchuk, N., & Kandyba, O. (2025). Osoblyvosti zaprovadzhennia posluhy dennoho dohliadu dlia molodi z invalidnistiu na bazi hromadskykh orhanizatsii v Ukraini [Features of the introduction of day care services for youth with disabilities based on public organizations in Ukraine]. *Vvichlyvist. Humanitas*, 5, 110–119. <https://doi.org/10.32782/humanitas/2025.5.13>
8. Information and Computing Center of the Ministry of Social Policy of Ukraine. (n.d.). *Postachalnyky sotsialnykh posluh* [Social service providers]. Retrieved from <https://www.ioc.gov.ua/en/analytics/nadavachi-sotsialnykh-posluh>
9. Spirina, T., Lekholetova, M., & Liakh, T. (2025). Humanitarni prohramy dopomohy vrazlyvym hrupam naseleennia v umovakh voiennoho chasu v Ukraini [Humanitarian assistance programs for vulnerable population groups in wartime conditions in Ukraine]. *Scientific Bulletin of Uzhhorod University. Series: «Pedagogy. Social Work»*, 1(56), 228–233. <https://doi.org/10.24144/2524-0609.2025.56.228-233>
10. Storinky hromadskykh rad na saitakh orhaniv vykonavchoi vlady. [Pages of public councils on the websites of executive authorities]. Retrieved from <https://www.kmu.gov.ua/gromadskosti/gromadyanske-suspilstvo-i-vlada/gromadski-radi/storinki-gromadskih-rad-na-sajtah-organiv-vikonavchoyi-vladi>

Дата першого надходження статті до видання: 20.02.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 16.03.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 05.05.2026